
ІСТОРІЯ

УДК 94 (477)

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/69-3-1>**Інна МАРКІВ,***orcid.org/0000-0001-5920-1526*

кандидат історичних наук,

доцент кафедри інформаційної та соціокультурної діяльності
Західноукраїнського національного університету
(Тернопіль, Україна) *Inna_Chujko@ukr.net***Олена СТЕФАНІШИН,***orcid.org/0000-0002-6218-6985*

кандидат історичних наук,

доцент кафедри інформаційної та соціокультурної діяльності
Західноукраїнського національного університету
(Тернопіль, Україна) *o.stefanyshyn@wuni.edu.ua***Олена КОНОПЛИЦЬКА,***orcid.org/0000-0002-9607-173X*

кандидат філологічних наук,

доцент кафедри інформаційної та соціокультурної діяльності
Західноукраїнського національного університету
(Тернопіль, Україна) *olena.konoplicka.wuni@gmail.com*

СОЦІОКУЛЬТУРНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЄВГЕНА ОЛЕСНИЦЬКОГО У ТОВАРИСТВІ «СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР»

У статті розкрито специфіку й особливості соціокультурної діяльності визначного галицько-українського політика, парламентарія, економіста, кооператора межі ХІХ–ХХ ст. Є. Олесницького (1860–1917). Йдеться про ініційовані й організовані ним культурно-просвітницькі заходи у крайовому господарському товаристві «Сільський господар», що репрезентують його як активного діяча соціокультурної сфери життя галицьких українців початку ХХ ст.

Представлено основні напрями шкільництва і результати культурно-освітньої діяльності товариства «Сільський господар» на чолі з Є. Олесницьким, зокрема організацію господарських шкіл, рільничих курсів, економічних конференцій, хліборобських виставок, закордонної господарської практики, систематичних лекцій на економічну тематику тощо. Підкреслено, що сам голова товариства неодноразово виступав як референт і доповідач з найактуальніших проблем тогочасної соціокультурної сфери та соціально-економічного життя. Досліджено багатогранні видавничу і бібліотечну справи «Сільського господаря» та їх форми.

Визначено деякі аспекти гуманітарної місії товариства «Сільський господар, очолюваного Є. Олесницьким, серед галицько-українського населення під час стихійних лих, зокрема весняних повеней і осінніх злив 1912 р., а також у 1913 р. Підкреслено, що саме особисті звернення Є. Олесницького як депутата віденського парламенту та голови товариства «Сільський господар» до центральних і місцевих органів державної влади забезпечили матеріальну і фінансову допомогу населенню галицького краю.

Проаналізовано вплив соціокультурної діяльності Є. Олесницького у крайовому господарському товаристві «Сільський господар» на формування і поглиблення національної свідомості українського суспільства початку ХХ ст.

Ключові слова: Є. Олесницький, «Сільський господар», культурно-просвітницькі заходи, соціокультурна діяльність.

Inna MARKIV,

orcid.org/0000-0001-5920-1526

Candidate of Historical Sciences,

Associate Professor at the Department of Information and Socio-Cultural Activities

West Ukrainian National University

(Ternopil, Ukraine) Inna_Chujko@ukr.net

Olena STEFANYSHYN,

orcid.org/0000-0002-6218-6985

Candidate of Historical Sciences,

Associate Professor at the Department of Information and Socio-Cultural Activities

West Ukrainian National University

(Ternopil, Ukraine) o.stefanyshyn@wunu.edu.ua

Olena KONOPLITSKA,

orcid.org/0000-0002-9607-173X

Candidate of Philological Sciences,

Associate Professor at the Department of Information and Socio-Cultural Activities

West Ukrainian National University

(Ternopil, Ukraine) olena.konoplicka.wunu@gmail.com

SOCIO-CULTURAL ACTIVITY OF YEVHEN OLESNYTSKYI IN THE “SILSKYI HOSPODAR” SOCIETY

The article reveals the specificity and particularity of the socio-cultural activity of the prominent Galician-Ukrainian politician, parliamentarian, economist, cooperator between the 19th and 20th centuries Y. Olesnytskyi (1860–1917). We are talking about the cultural and educational activities initiated and organized by the regional economic society “Silskyi Hospodar”, which represents him as an active worker in the socio-cultural sphere of life of Galician Ukrainians from the beginning of the 20th century.

The main directions of schooling and the results of the cultural and educational activities of the “Silskyi Hospodar” society headed by E. Olesnytskyi are presented, in particular, the organization of business schools, agricultural courses, economic conferences, agricultural exhibitions, foreign economic practice, systematic lectures on economic topics, etc. It is emphasized that the chairman of the society himself repeatedly acted as a referent and speaker on the most pressing problems of the socio-cultural sphere and socio-economic life of that time. The multifaceted publishing and library affairs of the «Silskyi Hospodar» society and their forms have been studied.

Some aspects of the humanitarian mission of the “Silskyi Hospodar” society, headed by Y. Olesnytskyi, among the Galician-Ukrainian population during natural disasters, in particular the spring floods and autumn downpours of 1912, as well as in 1913, are identified. It is emphasized that the personal appeals of Y. Olesnytskyi as a deputy of the Viennese parliament and the head of the “Silskyi Hospodar” society to the central and local state authorities provided material and financial assistance to the population of the Galician region.

The influence of the socio-cultural activities of Y. Olesnytskyi in the regional economic society “Silskyi Hospodar” on the formation and deepening of the national consciousness of Ukrainian society at the beginning of the 20th century is analyzed.

Key words: *Y. Olesnytskyi, “Silskyi Hospodar” society, cultural and educational events, socio-cultural activity.*

Постановка проблеми. В історії України є особистості, які захоплюють своїм поривом і завзяттям задля добра інших, особистості, покликаним яких було служіння своєму народу. Особливо приваблюють ті персони, для яких соціально-культурна діяльність стала джерелом натхнення і стартовим майданчиком для наступних звершень вже не у духовній, а у практичній царині. У цьому контексті згадуємо видатну постать Галицької України другої половини XIX – початку XX ст. Євгена Олесницького. Йому пророкували стати визначним публіцистом, письменником чи ученим... Він був таким, але не тільки. Заслуг

Є. Олесницького не злічити у кожній сфері суспільного життя, до якої він мав відношення. У той же час соціокультурна складова не заперечувала, а навпаки підсилювала результати його багатогранної праці. Перший досвід культурно-просвітницької діяльності він набув ще на етапі формування націоналістичного світогляду, коли успішно спробував себе як журналіст, редактор, видавець, літературний критик, перекладач, поет, театральний діяч тощо. Завдяки цьому досвіду Є. Олесницький став активним учасником українського національно-культурного життя галицького краю на межі століть. Ідеали українського національ-

ного відродження він продовжив відстоювати як діяльний член «Просвіти». Стратегічно поєднуючи господарську та просвітницьку активність, Є. Олесницький організовував і брав дієву участь в освітньо-культурних заходах цього товариства у Львові та Стрию. Та ще зрілішою, глибшою, різнобічнішою та далекогляднішою була соціокультурна діяльність Є. Олесницького у товаристві «Сільський господар». Його праця і досягнення для галицьких українців на межі століть співмірні із заслугами і вкладом в українську справу таких видатних особистостей, як Іван Франко чи митрополит Андрей Шептицький.

Аналіз досліджень. Комплексне висвітлення заявленої наукової проблеми залишилося поза межею історичних розвідок.

Важливе місце у циклі діаспорних праць, що дали оцінку діяльності Є. Олесницького, займає ґрунтовна монографія І. Витановича «Історія українського кооперативного руху» (Витанович, 1964). Автор простежив важливі напрями праці Є. Олесницького в організації громадської агрономії й сільськогосподарської кооперації галицьких українців, а також розкрив особливості його взаємин з іншими впливовими суспільними діячами того часу, з якими він активно співпрацював у господарській сфері. Дослідник вказав на вагомий внесок кооператора у налагодження економічного життя українців Східної Галичини, у розвиток українського села завдяки переходу аграріїв до цивілізованих і прибуткових методів господарювання й організації громадської самодопомоги.

Окремі аспекти життєвого шляху Є. Олесницького містять дослідження науковців незалежної України. Так, важливі дані про діяльність Є. Олесницького у політичному, культурному або економічному житті знаходимо у статті Л. Пинди, де постать громадсько-політичного діяча показана у загальному контексті подій (Пинда, 1998).

Досить цінними для досліджуваної проблеми є монографії сучасних українських дослідників. Так, факти про діяльність Є. Олесницького на чолі товариства «Сільський господар» наведені у дослідженні Л. Реви-Родіонової «Українське товариство «Сільський господар» 1899–1944 рр. Історія. Досвід» (Рева-Родіонова, 2000).

Певним внеском у вивчення економічних поглядів і громадсько-господарської діяльності Є. Олесницького є праці авторки цієї статті (Чуйко, 2005; Чуйко, 2009).

Постать Є. Олесницького настільки непересічна, знакова і видатна, його діяльність настільки титанічна, універсальна і результативна, що вона продовжує привертати увагу сучасних дослідників (Аркуша, 2011; Петрів, 2014; Олесницький, 2017).

Мета статті – використовуючи джерела, дослідити соціокультурні заходи товариства «Сільський господар» крізь призму діяльності одного з його очільників Є. Олесницького.

Виклад основного матеріалу. «Сільський господар» – хліборобська організація у Східній Галичині, заснована 1899 р. у м. Олеську Золочівського повіту з метою поліпшення добробуту селян шляхом піднесення сільського господарства і захисту селянських інтересів (Чуйко, 2009: 558).

Із самого початку існування «Сільський господар» опирався на підтримку «Просвіти». Вона постачала бібліотеку товариства та його членів економічною і культурно-просвітницькою літературою, надсилала своїх референтів (Центр. наук. б-ка НАН України ім. В. Вернадського. Ф. 114. Спр. 23. Арк. 29).

Реорганізацію «Сільського господаря» 1909 р. очолив Є. Олесницький, у результаті чого товариство почало представляти рільниче населення Східної Галичини, захищати головні вимоги хліборобів, боротися за власну аграрну політику в Австро-Угорщині, сприяти організаційно-технологічній перебудові господарств (Чуйко, 2009: 558).

Фінансовий фонд «Сільського господаря» після реформування 1909 р. включав членські та добровільні внески, ресурси від влаштування музично-декламаторських вечірок, концертів, театральних аматорських вистав і т. д. (ЦДІА України у м. Львові. Ф. 302. Оп. 1. Спр. 2. Арк. 2–2 зв.).

Економічна просвіта населення завжди залишалася однією з найважливіших функцій товариства «Сільський господар», якій воно приділяло чимало часу і ресурсів. Зокрема, активно розвивалося сільськогосподарське шкільництво. Так, у Скнилові під Львовом інституція розпочала організацію постійної садівничо-городничої школи на землях, подарованих членом Головного відділу «Сільського господаря» о. Й. Фолисом, та господарської школи у Коршеві під Коломиєю на ділянці, презентованій митрополитом А. Шептицьким (1911). Проте через фінансові труднощі організація цих шкіл не була завершена (Рева-Родіонова, 2000: 69). Крім цього, 1911 р. товариство одержало від професора І. Левинського земельні ділянки у Косові та Янові біля Львова. У промові на чергових загальних зборах «Сільського господаря» від 25 березня 1912 р. Є. Олесницький висловив жертвникам глибоку подяку (Звичайні, 1912: 99).

При допомозі чеського відділу Крайової Ради культури у Празі протягом кількох років товариство відсилало селянських синів на господарську практику до Чехії. Головний відділ на

чолі з Є. Олесницьким у зверненні до філій від 21 грудня 1911 р. давав докладну інструкцію молодим людям, які прагнули працювати у взірцевих чеських господарствах (ЦДІА України у м. Львові. Ф. 302. Оп. 1. Спр. 34. Арк. 21–21 зв.). У 1913 р. Крайова Рада культури у Празі запропонувала товариству вичерпні звіти про кожного практиканта, з яких можна було зробити висновок, що акція повністю відповідала покладеним на неї завданням (Звіт, 1914: 37–38).

Голова товариства в одній із своїх доповідей 25 березня 1912 р. відзначив доброзичливе та зацікавлене ставлення чеського відділу Крайової Ради культури у Празі до українських селянських синів, за що висловив йому подяку від імені «Сільського господаря» (Звичайні, 1912: 99).

Щоб охопити економічною освітою і старших віком господарів-хліборобів, товариство влаштувало поїздки на господарські виставки. Так, у травні 1912 р. 71 український селянин отримав нагоду побачити приклади поступу на рільничій ниві у Чехії та Моравії (Звіт, 1913: 4). Крайова Рада культури у Празі на прохання «Сільського господаря» опікувалася українськими гостями (ЦДІА України у м. Львові. Ф. 302. Оп. 1. Спр. 35. Арк. 5–6 зв.). У 1911 р. товариство взяло участь у рільничій виставці в Одесі, надіславши туди свої видання. Виставковий комітет нагородив «Сільського господаря» похвальним дипломом. У 1912 р. товариство виділило 1000 крон допомоги на влаштування виставки домашнього промислу в Коломиї, на якій Є. Олесницького обрали одним із почесних голів (Звіт, 1913: 19).

Потрібні заходи були здійснені Головною радою і в організації поїздки на київську господарську виставку (травень 1913 р.) (ЦДІА України у м. Львові. Ф. 302. Оп. 1. Спр. 37. Арк. 2–2 зв.; Вісти, 1913: 92). Є. Олесницький навіть переписувався з М. Грушевським з приводу даної справи. Так, він вніс пропозицію, щоб професор надіслав запрошення на виставку і «Руській Щадниці» у Перемишлі (лист від 10 вересня 1912 р.). Отримавши чергову відповідь від М. Грушевського, Є. Олесницький обіцяв завітати до нього для обговорення справ, що стосувалися київської виставки (лист від 30 січня 1913 р.) (ЦДІА України у м. Києві. Ф. 1235. Оп. 1. Спр. 670. Арк. 20).

Системапросвітньої діяльності «Сільського господаря» включала й інші заходи: бесіди, виклади, систематичні лекції, курси, конференції тощо.

Основним референтом філій товариства був Г. Величко, член Головної ради. У зв'язку з великою кількістю осередків «Сільського господаря», керівництво часто призначало додаткових лек-

торів-делегатів, у тому числі з членів Головної ради. Так, Є. Олесницький побував з викладами 27 грудня 1909 р. у Станіславові (Звіт, 1911: 17), 3 березня 1911 р. у Тернополі (Звіт, 1912: 22), 21 жовтня 1912 р. у Дрогобичі, 27 листопада 1912 р. у Бережанах (Звіт, 1913: 29).

Головним джерелом поширення фахових знань стали загально-господарські та спеціалізовані курси, на яких теоретичні заняття поєднувалися з практичними завданнями, екскурсіями для ознайомлення з передовими господарствами (Рева-Родіонова, с. 70). Часто Є. Олесницький брав участь у їх роботі й був присутнім на закритті таких заходів (Звіт, 1913: 129; Вісти, 1912: 304). 15 лютого 1912 р. товариство розпочало семитижневий господарський курс для інтелігенції та студентів у Львові. Голова «Сільського господаря» реферував з таких питань: про значення науки суспільної економії (15 лютого), про селянську власність на землю у Східній Галичині (20 березня) (Звіт, 1913: 27).

Окружні конференції, влаштовані товариством, доповнювали функції лекцій і курсів. У 1912 р. вони відбувалися у Львові (1 листопада), Перемишлі (2 листопада) і Тернополі (11 листопада). Є. Олесницький виголошував на них доповіді про завдання й обов'язки філіальних рад (Звіт, 1913: 28).

Період функціонування «Сільського господаря» під керівництвом Є. Олесницького характеризувався активізацією видавничої діяльності, яка з 1909 р. відбувалася у двох напрямках: видання серії «Бібліотека «Сільського господаря» у вигляді різних книг, брошур, підручників; видання господарських часописів і календаря «Сільський господар» (Пинда, 1998: 84).

23 грудня 1909 р. загальні збори товариства у Стрию на чолі з Є. Олесницьким ухвалили рішення про видання сільськогосподарського часопису. У січні 1910 р. вийшов перший номер двотижневика «Господарська часопись» (1910–1918, 1920). У програмній статті наголошувалося, що цей часопис має бути посередником між керівним складом товариства і його членами «для піднесення нашого хліборобського стану з того занепаду, в якому він знаходиться сотнями літ, із якого ще й нині дивигтися не може» (Пинда, 1998: 86–87). У редакційний комітет обрано й Є. Олесницького (Звіт, 1911: 33).

Центральне відділення «Сільського господаря» у Львові мало чимало фахову бібліотеку, менші – у філіях і гуртках, які постійно поповнювалися новою літературою. Керівництво товариства випустило чимало брошур із серії «Бібліотека

«Сільського господаря» (Витанович, 1964: 154). Авторство трьох з них належало Є. Олесницькому (Олесницький, 1910; Олесницький, 1909; Олесницький, 1911).

Керівництво «Сільського господаря» стежило, щоб філії та гуртки постійно передплачували періодичні видання товариства. Зокрема, відповідні вказівки містили рішення, прийняті на засіданні Головного виділу 13 листопада 1911 р. (ЦДІА України у м. Львові. Ф. 302. Оп. 1. Спр. 34. Арк. 19). Щоб спонукати членів громад до створення бібліотек, інституція надсилала у безкоштовне користування своїм філіям і гурткам примірники підручників (ЦДІА України у м. Львові. Ф. 302. Оп. 1. Спр. 34. Арк. 19, 23–23 зв.). Оскільки видання книг супроводжувалося значними фінансовими витратами, Головний виділ на чолі з Є. Олесницьким закликав у листопаді цього року віднести до справи їх розповсюдження достатньо відповідально (Вісти, 1911: 336).

Важливою сферою діяльності «Сільського господаря» була практична допомога селянським господарствам, які потерпіли від негативних наслідків стихійних лих, зокрема весняних повеней і осінніх злив 1912 р. Спочатку необхідно було зібрати детальний статистичний матеріал про обсяги збитків, щоб представити його місцевій і крайовій владі, а відтак вимагати відшкодування (Вісти, 1912: 287). Із відповідними закликами товариство зверталося до своїх членів, просячи якомога швидше надіслати потрібну інформацію, адже «доси одна лиш Рада повітова бібрецька вислала на руки нашого голови Др-а Евгена Олесницького до парламенту дуже докладний виказ, з котрого він зробив сейчас ужиток», – читаємо в одному з обіжників (циркулярів) товариства за травень 1912 р. (ЦДІА України у м. Львові. Ф. 302. Оп. 1. Спр. 34. Арк. 7). Пришвидшило «акцію ратункову» з боку влади і відповідне звернення Є. Олесницького як депутата віденського парламенту від 22 жовтня 1912 р. (Звіт, 1913: 43). Як наслідок, рішенням від 27 січня 1913 р. Міністерство внутрішніх справ виділило кредит у сумі 600 крон на постачання зерна селянам для весняної сівби (ЦДІА України у м. Львові. Ф. 302. Оп. 1. Спр. 398. Арк. 2). 30 січня 1913 р. Президія Галицького намісництва скликала засідання крайового комітету допомогового, на якому прийнято рішення про надання населенню безвідсоткового кредиту та продаж грису за зниженою ціною (ЦДІА України у м. Львові. Ф. 302. Оп. 1. Спр. 37. Арк. 5–6). Військове міністерство визначило вартість за досить головоломною системою, переведення якої у цифри показало несподіваний результат – ціни виявилися завищеними. Потрібен був ще один, уже особистий запит

голови «Сільського господаря», щоб міністерство знизило вартість грису, а також зюбру (Хоткевич, 1918: 77). Галицьке намісництво постановою від 11 лютого 1913 р. призначило «Сільському господарю» фінансову допомогу в сумі 200 тис. крон на покриття різниці між ціною закупівлі та реалізації за зниженою вартістю збіжжя на посіви. Із цією ж метою Міністерство залізниць знизило ціну на перевезення насіння, штучних добрив, жита, пшениці, вівса, ячменю тощо для галицьких рільників (ЦДІА України у м. Львові. Ф. 302. Оп. 1. Спр. 398. Арк. 2–2 зв.). Про зниження тарифів на перевезення штучних добрив клопотав і безпосередньо сам Є. Олесницький, вносячи звернення до міністра залізниць (ЦДІА України у м. Львові. Ф. 302. Оп. 1. Спр. 398. Арк. 6–7). Як наслідок, відповідне розпорядження про 50% знижку було дане 11 березня 1913 р. (Хоткевич, 1918: 78).

1913 рік приніс нові стихійні лиха, особливо на Гуцульщині. Головна господарська інституція Східної Галичини знову взялася за гуманітарну допомогу населенню. Зразу ж товариство розпочало акцію постачання голодуючим кукурудзи, влаштування публічних робіт для отримання заробітку потерпілим населенням, відкриття рахунку для пожертвувань. Окрім цього, голова «Сільського господаря» вніс інтерпеляцію до владних структур, вимагаючи організації ремонту доріг і мостів Гуцульщини; постачання голодуючим кукурудзи і картоплі; дозволу випасати худобу на державних полонинах від 1 травня до 1 листопада; надання потерпілим безпроцентного кредиту для купівлі зерна і корму для худоби; будівництва залізничної дороги Коломия-Кути; ліквідації концесій на дикий сплав дерева (Хоткевич, 1918: 78–80).

Очевидно, «Сільський господар» здійснював допомогову акцію активніше й успішніше, ніж польські товариства. Так, у розпалі роботи останні відмовилися відповідати на кореспонденцію. У той час Є. Олесницький та Р. Залозецький намагалися відгукнутися на кожен лист і прохання, що надходили від потерпілого населення до «Сільського господаря» (Залозецький, 1914: 10). На нарадах крайового комітету допомогового товариство було репрезентоване Є. Олесницьким і Р. Залозецьким, а Крайовий союз господарсько-торговельних спілок – С. Герасимовичем (Залозецький, 1914: 6). Зважаючи на мізерність державної допомоги потерпілому від стихійних лих населенню (згадати хоча би той факт, що крайовий комітет допомоговий скликав засідання всього лиш 2 рази), очевидно стає першорядною роль у цій акції «Сільського господаря» під керівництвом Є. Олесницького.

Відомо, що товариство опікувалося своїми членами – людьми похилого віку. Так, 14 березня 1913 р. Головна рада на чолі з Є. Олесницьким звертався до філії з потребою реферування на тему організації допомоги населенню (ЦДІА України у м. Львові. Ф. 302. Оп. 1. Спр. 37. Арк. 2).

Свідченням турботи товариства про своїх службовців є особова справа генерального секретаря В. Струка, який неодноразово звертався до керівництва й особисто голови Є. Олесницького з проханням про підвищення заробітної плати. Вмотивована заява була розглянута і задоволена (ЦДІА України у м. Львові. Ф. 302. Оп. 1. Спр. 759. Арк. 1–5 зв.).

12 травня 1913 р. на знак подяки за вклад в організацію, розвиток і матеріальне забезпечення «Сільського господаря» учасники загальних зборів на пропозицію голови коломийської філії заснували стипендійний фонд імені Є. Олесницького, на рахунок якого зібрали 260 крон (Звіт, 1914: 15).

Повагу до постаті Є. Олесницького, його вкладу в справу розвитку й утвердження крайового господарського товариства «Сільський господар» засвідчують дні пам'яті діяча, які влаштували його колеги-наступники. Так, у роковини смерті Є. Олесницького (26 жовтня 1937 р.) працівники «Сільського господаря» на чолі з головою М. Луцьким, окрім поминального богослужіння, організували пам'ятний вечір у залі «Руської Бесіди» (ЦДАВО України. Ф. 4465. Оп. 1. Спр. 349. Арк. 151). Одна з доповідей на тему «Др. Євген Олесницький – провідник українського селянства» належала І. Витановичу (У 20-ліття, 1937: 314).

Висновки. Стратегічною метою Є. Олесницького було піднесення національної самосвідомості широких мас населення, розуміння ними своїх громадянських прав. Водночас він виходив із усвідомлення необхідності доповнювати національно-державницькі прагнення культурно-просвітницьким та громадсько-економічним розвитком, що мало б створити підстави для політичних змагань. В очоленому Є. Олесницьким товаристві «Сільський господар» праця над поглибленням національної свідомості українського народу цілеспрямовано велася шляхом соціокультурної діяльності. Так, успішно функціонувала літературно-видавнича справа, з допомогою якої практично все галицько-українське селянство мало змогу ознайомитися з передовою економічною думкою, обговорити її та виробити підходи до вирішення проблем. Поряд із самоосвітою і самовдосконаленням члени «Сільського господаря» під головуванням Є. Олесницького значну увагу приділяли відкриттю і підтримці господарських шкіл та курсів, організації закордонної практики для галицько-українських хліборобів, влаштуванню сільськогосподарських виставок та інших освітніх акцій. Істотним доповненням до перелічених соціокультурних заходів служила гуманітарна діяльність товариства серед населення Східної Галичини напередодні Першої світової війни. У такий спосіб Є. Олесницький гідно працював на національну культуру галицьких українців, розширюючи горизонти українства і українськості. Він вклав у працю для українського народу свої найкращі літа, весь творчий та інтелектуальний потенціал, так що скрізь сучасники і нащадки вимовляли ім'я голови «Сільського господаря» Є. Олесницького з пошаною, як ім'я національно-культурного провідника.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Витанович І. Історія українського кооперативного руху. Із праць Історично-Філософської Секції НТШ. Нью-Йорк : Товариство Української Кооперації, 1964. 624 с.
2. Пинда Л. Періодичні видання крайового товариства «Сільський Господар» (1910–1944). *Українська кооперація: історичні та соціально-економічні аспекти* (збірник статей). Т. 1. Львів, 1998. С. 83–96.
3. Рева-Родіонова Л. Українське товариство «Сільський господар». 1899–1944 рр. Історія. Досвід. Тернопіль: Підручники і посібники, 2000. 368 с.
4. Чуйко І. «Сільський господар». *Тернопільський Енциклопедичний Словник*. Тернопіль: ВАТ ТВПК «Збруч», 2009. Т. 4 (додатковий). А – Я. С. 558.
5. Чуйко І. С. Роль Є. Олесницького у розбудові крайового хліборобського товариства «Сільський господар». *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського*. Вип. 9. Серія: Історія : Збірник наукових праць / За заг. ред. проф. П. С. Григорчука. Вінниця, 2005. С. 125–131.
6. Аркуша О. Г. Найсильніший інтелект з-поміж політичних діячів Галицької України: громадсько-політична біографія Євгена Олесницького. *Олесницький Євген. Сторінки з мого життя / Упоряд: М. М. Мудрий, Б. О. Савчик; авт. вступ. ст. О. Г. Аркуша*. Львів: Вид-во ЛОБФ «Медицина і право», 2011. С. 15–129.
7. Петрів М. Й. Олесницький Євген Григорович. *Петрів М. Й. Українські адвокати: державні, громадські, політичні та культурно-освітні діячі кінця XIX – першої половини XX ст.* Кн. 1. Київ, 2014. С. 291–318: фот. (Бібліотека Адвокатури України). URL: http://shron1.chtyvo.org.ua/Petriv_Mykhailo/Ukrainski_advokaty_derzhavni_hromadski_politychni_ta_kulturno-osvitni_diiachi_kintsia_XIX_-_pershoi.pdf (дата звернення: 23.06.2023).
8. Олесницький Євген Григорович. *Наукове товариство імені Шевченка і Тернопільщина (1873–1940): Історично-філософська секція: дійсні члени: бібліогр. покажчик / Упр. культури Терноп. облдержадмін., Терноп. обл.*

універс. наук. б-ка, Терноп. осередок НТШ; уклад. Л. Оленич; автор вступ. ст. М. Андрейчин; кер. проекту й наук. ред. В. Вітенко; ред. О. Раскіна. Тернопіль : Підручники і посібники, 2017. С. 140–147. URL: <http://library.te.ua/wp-content/uploads/2009/03/2018-ntshtern-1.pdf> (дата звернення: 23.06.2023).

9. Творидло М. Нарис історії просвіт на Галичині. Без кінця. (1910-і рр.). Машинопис. *Центр. наук. б-ка НАН України ім. В. Вернадського*. Ф. 114. Спр. 23. 68 Арк.

10. Устав товариства «Крайове рільниче товариство господарське «Сільський Господар» у Львові, затверджений Галицьким намісництвом 24 липня 1909 р. 1909. *ЦДДА України у м. Львові* (Центр. держ. істор. архів у м. Львові). Ф. 302. Оп. 1. Спр. 2. 12 арк.

11. Звичайні Загальні Збори Краєвого Товариства господарського «Сільський Господар» у Львові. *Господарська часопись*. Орган Краєвого Товариства Господарського «Сільський Господар» / Ред. Г. Величко. Львів : 3 друкарні «Діла», 1912. Ч. 7. С. 97–104.

12. Обіжники за 1910–1911 роки. 1910–1911. *ЦДДА України у м. Львові*. Ф. 302. Оп. 1. Спр. 34. 29 арк.

13. Звіт Краєвого Товариства господарського «Сільський Господар» у Львові з діяльності за рік 1913. Львів : Накладом Краєвого Товариства господарського «Сільський Господар», 1914. 271 с.

14. Звіт Краєвого Товариства господарського «Сільський Господар» у Львові за 1912-ий рік. Львів : Накладом Краєвого Товариства господарського «Сільський Господар» у Львові. 3 друкарні «Діла», 1913. 138 с.

15. Обіжники за 1912 рік. 1912. *ЦДДА України у м. Львові*. Ф. 302. Оп. 1. Спр. 35. 12 арк.

16. Обіжники за 1913 рік. 1913. *ЦДДА України у м. Львові*. Ф. 302. Оп. 1. Спр. 37. 25 арк.

17. Вісти з «Сільського Господаря». *Господарська часопись*. Орган Краєвого Товариства Господарського «Сільський Господар» / Ред. Г. Величко. Львів : 3 друкарні «Діла», 1913. Ч. 6. С. 92–96.

18. Листи Олесницького Є. 1 січня 1898 р. – 7 лютого 1913 р. *ЦДДА України у м. Києві* (Центр. держ. істор. архів у м. Києві). Ф. 1235. Оп. 1. Спр. 670. 25 арк.

19. Звіт Краєвого Товариства господарського «Сільський Господар» у Львові з діяльності за час від 23. вересня 1909. до 31. грудня 1910. Львів : Накладом Краєвого Товариства господарського «Сільський Господар» у Львові. 3 друкарні І. Айхельбергера, 1911. 194 с.

20. Звіт Краєвого Товариства господарського «Сільський Господар» у Львові за рік 1911. Львів : Накладом Краєвого Товариства господарського «Сільський Господар» у Львові. 3 друкарні І. Айхельбергера, 1912. 203+126 с.

21. Вісти господарські. *Господарська часопись*. Орган Краєвого Товариства Господарського «Сільський Господар» / Ред. Г. Величко. Львів : 3 друкарні «Діла», 1912. Ч. 19. С. 304–305.

22. Олесницький Є. Яка має бути наша рільнича організація? : Промова посла Дра Євгена Олесницького на Загальних Зборах філій Товариства господарського «Сільський Господар» в Станиславові. Львів : «Сільський Господар». 3 друкарні І. Айхельбергера, 1910. 13 с. (Б-ка «Сільського господаря», Ч. 5).

23. Олесницький Є. Задачі нашої краєвої хліборобської організації. Реферат виголошений на зборах краєвого рільничого товариства «Сільський Господар» в Стрию дня 23. вересня 1909. Львів : Накладом «Сільського Господаря». 3 друкарні І. Айхельбергера, 1909. 17 с. (Б-ка «Сільського господаря», Ч. 1).

24. Олесницький Є. В обороні хлопа-хлібороба : Промова посла Д-ра Євгена Олесницького виголошена в палаті послів австрійського парламенту на засіданню 13 жовтня 1911 р. при дебаті над внесеном в справі дорожнечі. Львів : «Сільський Господар», 1911. 16 с. (Б-ка «Сільського господаря», Ч. 17).

25. Вісти з «Сільського Господаря». *Господарська часопись*. Орган Краєвого Товариства Господарського «Сільський Господар» / Ред. Г. Величко. Львів : 3 друкарні І. Айхельбергера, 1911. Ч. 22. С. 335–338.

26. Вісти з «Сільського Господаря». *Господарська часопись*. Орган Краєвого Товариства Господарського «Сільський Господар» / Ред. Г. Величко. Львів : 3 друкарні «Діла», 1912. Ч. 18. С. 287–289.

27. Лист Міністерству залізниць у Відні про зниження тарифу на перевезення насіння і штучних погноїв. 1913. *ЦДДА України у м. Львові*. Ф. 302. Оп. 1. Спр. 398 а. 7 арк.

28. Хоткевич І. Кооперація в Галичині. Харьков : Издательство «Союз» Харьковского Кредитного Союза Кооперативовъ, 1918. 212 с.

29. Залозецький Р. Катастрофи елементарні і акція ратункова. Львів : Накладом Товариства господарського «Сільський Господар», 1914. 14 с.

30. Особова справа генерального секретаря товариства Струка Василя. 1911. *ЦДДА України у м. Львові*. Ф. 302. Оп. 1. Спр. 759. 26 арк.

31. Об'яви (некрологи) про смерть і похорони українських націоналістів. *ЦДАВО України* (Центр. держ. архів вищ. органів влади та упр. України). Ф. 4465. Оп. 1. Спр. 349. 256 арк.

32. У 20-ліття смерті Є. Олесницького. *Кооперативна Республіка*. Суспільно-економічний місячник / Ред. К. Коберський. Львів : Накладом Ревізійного Союзу Українських Кооператив у Львові. 3 друкарні Наукового Т-ва ім. Шевченка, 1937. Ч. 11. С. 314.

REFERENCES

1. Vytanovych I. (1964) *Istoriia ukrainskoho kooperatyvnoho rukhu*. [History of the Ukrainian cooperative movement] Iz prats Istorychno-Filosofichnoi Sektzii NTSh. Niu-York : Tovarystvo Ukrainskoi Kooperatsii. - From the works of the Historical and Philosophical Section of the NTSH. New York : Society of Ukrainian Cooperation, 624. [in Ukrainian].

2. Pynda L. (1998) *Periodychni vydannia kraiovoho tovarystva «Silskyi Hospodar» (1910–1944)*. *Ukrainska kooperatsiia: istorychni ta sotsialno-ekonomichni aspekty (zbirnyk statei)*. [Periodicals of the regional society «Silskyi Hospodar» (1910–1944). *Ukrainian cooperation: historical and socio-economic aspects* (collection of articles)], 1. 83–96. [in Ukrainian].

3. Reva-Rodionova L. (2000) *Ukrainske tovarystvo «Sil'skyi hospodar». 1899–1944 rr. Istoriia. Dosvid. Ternopil : Pidruchnyky i posibnyky.* [Ukrainian Society «Sil'skyi Hospodar». 1899–1944 History. Experience. Ternopil : Textbooks and manuals], 368. [in Ukrainian].

4. Chuiko I. (2009) «Sil'skyi hospodar». [«Sil'skyi Hospodar»] *Ternopil'skyi Entsyklopedychnyi Slovnyk.* Ternopil : VAT TVPK «Zbruch». – *Ternopil Encyclopedic Dictionary.* Ternopil : VAT TVPC «Zbruch», 4. 558. [in Ukrainian].

5. Chuiko I. S. (2005) Rol Ye. Olesnytskoho u rozbudovi kraiovoho khliborobskoho tovarystva «Sil'skyi hospodar». [The role of Y. Olesnytskyi in the development of the regional agricultural society «Sil'skyi Hospodar»]. *Naukovi zapysky Vinnytskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Mykhaila Kotsiubynskoho.* Vyp. 9. Serii: Istoriia : Zbirnyk naukovykh prats / Za zah. red. prof. P. S. Hryhorchuka. – *Scientific notes of Vinnytsia State Pedagogical University named after Mykhailo Kotsiubynskyi.* Vol. 9. Series: History : Collection of scientific works / For general. ed. Prof. P. S. Hryhorchuk. 125–131. [in Ukrainian].

6. Arkusha O. H. (2011) Naisyl'nishyi intelekt z-pomizh politychnykh diiachiv Halyskoi Ukrainy: hromadsko-politychna biografiia Yevhena Olesnytskoho. [The strongest intellect among the political figures of Galician Ukraine: social and political biography of Yevhen Olesnytskyi]. *Olesnytskyi Yevhen. Storinky z moho zhyttia / Uporiad: M. M. Mudryi, B. O. Savchyk; avt. vstup. st. O. H. Arkusha.* Lviv : Vyd-vo LOBF «Medytsyna i pravo». – *Yevhen Olesnytskyi. Pages from my life / Edited by: M. M. Mudryi, B. O. Savchyk; author of the introductory article O. H. Arkusha.* Lviv : «Medicine and Law» Publishing House LOBF. 15–129. [in Ukrainian].

7. Petriv M. Y. (2014) Olesnytskyi Yevhen Hryhorovych. [Olesnytskyi Yevhen Hryhorovych]. *Petriv M. Y. Ukrain'ski advokaty: derzhavni, hromadski, politychni ta kulturnoosvitni diiachy kintsia XIX – pershoi polovyny XX st. – Petriv M. Y. Ukrainian lawyers: state, public, political and cultural and educational figures of the end of the 19th – the first half of the 20th century.* 1. 291–318. [in Ukrainian].

8. Olesnytskyi Yevhen Hryhorovych (2017) *Naukove tovarystvo imeni Shevchenka i Ternopilshchyna (1873–1940): Istorychno-filosofska sektsiia: diisni chleny: bibliohr. Pokazhchyk.* [Scientific Society named after Shevchenko and Ternopil region (1873–1940): Historical and philosophical section: active members: bibliogr. index] / Upr. kultury Ternop. oblderzhadnin., Ternop. obl. univers. nauk. b-ka, Ternop. osередok NTSh; uklad. L. Olenych; avtor vstup. st. M. Andreychyn; ker. proektu y nauk. red. V. Vitenko; red. O. Raskina. Ternopil : Pidruchnyky i posibnyky. – Control culture of Ternopil Regional State Administration, Ternopil region the universe science b-ka, Ternopil branch of NTSh; structure L. Olenych; author of the introductory article M. Andreychyn; driver project and sciences. ed. V. Vitenko; ed. O. Ruskina. Ternopil : Textbooks and manuals. 140–147. [in Ukrainian].

9. Tvorydlo M. *Narys istorii prosvit na Halychyni. Bez kintsia. (1910-i rr.). Mashynopys.* [Essay on the history of enlightenment in Galicia. With no end. (1910s). Typewriting]. *Tsentr. nauk. b-ka NAN Ukrainy im. V. Vernadskoho. – Central Scientific Library of Ukraine named after V. Vernadskyi.* F. 114. Case. 23. 68 sheets. [in Ukrainian].

10. *Ustav tovarystva «Kraiove rilnyche tovarystvo hospodarske «Sil'skyi Hospodar» u Lvovi, zatverdzhenyi Halyskym namisnytstvom 24 lypnia 1909 r. (1909)* [The charter of the «Regional agricultural and economic society «Sil'skyi Hospodar» in Lviv, approved by the Galician viceroyalty on July 24, 1909] *TsDIA Ukrainy u m. Lvovi (Tsentr. derzh. istor. arkhiv u m. Lvovi).* – *Central State Historical Archive of Ukraine in Lviv.* F. 302. Op. 1. Ref. 2. 12 sheets. [in Ukrainian].

11. *Zvychaini Zahalni Zbory Kraievoho Tovarystva hospodarskoho «Sil'skyi Hospodar» u Lvovi. (1912)* [Ordinary General Meeting of the Regional economic Society «Sil'skyi Hospodar» in Lviv]. *Hospodarska chasopys. Organ Kraievoho Tovarystva Hospodarskoho «Sil'skyi Hospodar» / Red. H. Velychko. Lviv : Z drukarni «Dila». – Economic magazine.* Organ of the Regional Economic Society «Sil'skyi Hospodar» / Ed. G. Velichko. Lviv : From the printing house «Dilo». 7. 97–104. [in Ukrainian].

12. *Obizhnyky za 1910–1911 roky. (1910–1911)* [Circulars for 1910–1911]. *TsDIA Ukrainy u m. Lvovi. – Central State Historical Archive of Ukraine in Lviv.* F. 302. Op. 1. Ref. 34. 29 sheets. [in Ukrainian].

13. *Zvit Kraievoho Tovarystva hospodarskoho «Sil'skyi Hospodar» u Lvovi z diialnosty za rik 1913. (1914)* [Report of the Regional economic Society «Sil'skyi Hospodar» in Lviv on its activities for the year 1913]. Lviv : Published by the Regional economic Society «Sil'skyi Hospodar». – Lviv : Published by the Regional economic Society «Sil'skyi Hospodar». 271. [in Ukrainian].

14. *Zvit Kraievoho Tovarystva hospodarskoho «Sil'skyi Hospodar» u Lvovi za 1912-yi rik. (1913)* [Report of the Regional economic Society «Sil'skyi Hospodar» in Lviv for the year 1912]. Lviv : Nakladom Kraievoho Tovarystva hospodarskoho «Sil'skyi Hospodar» u Lvovi. *Z drukarni «Dila». – Lviv : Published by the Regional economic Society «Sil'skyi Hospodar» in Lviv. From the printing house «Dilo». 138. [in Ukrainian].*

15. *Obizhnyky za 1912 rik. (1912)* [Circulars for 1912]. *TsDIA Ukrainy u m. Lvovi. – Central State Historical Archive of Ukraine in Lviv.* F. 302. Op. 1. Ref. 35. 12 sheets. [in Ukrainian].

16. *Obizhnyky za 1913 rik. (1913).* [Circulars for 1913]. *TsDIA Ukrainy u m. Lvovi. – Central State Historical Archive of Ukraine in Lviv.* F. 302. Op. 1. Ref. 37. 25 sheets. [in Ukrainian].

17. *Visty z «Sil'skoho Hospodaria». (1913).* [Lead from the ««Sil'skyi Hospodar»] *Hospodarska chasopys. Organ Kraievoho Tovarystva Hospodarskoho «Sil'skyi Hospodar» / Red. H. Velychko. Lviv : Z drukarni «Dila». – Economic magazine.* Organ of the Regional Economic Society «Sil'skyi Hospodar» / Ed. G. Velichko. Lviv : From the printing house «Dilo». 6. 92–96. [in Ukrainian].

18. *Lysty Olesnytskoho Ye. 1 sichnia 1898 r. – 7 liutoho 1913 r.* [Letters of Olesnytskyi Y. January 1, 1898 – February 7, 1913] *TsDIA Ukrainy u m. Kyievi (Tsentr. derzh. istor. arkhiv u m. Kyievi).* – *Central State Historical Archive of Ukraine in Kyiv.* F. 1235. Op. 1. Ref. 670. 25 sheets. [in Ukrainian].

19. Zvit Kraievoho Tovarystva hospodarskoho «Sil'skyi Hospodar» u Lvovi z diialnosty za chas vid 23. veresnia 1909. do 31. hrudnia 1910. (1911) [Report of the Regional economic Society «Sil'skyi Hospodar» in Lviv on the activities from September 23, 1909 to December 31, 1910]. Lviv : Nakladom Kraievoho Tovarystva hospodarskoho «Sil'skyi Hospodar» u Lvovi. Z drukarni I. Aichelbergera, – Lviv : Printed by the Regional economic Society «Sil'skyi Hospodar» in Lviv. From the printing house of I. Eichelberger. 194. [in Ukrainian].
20. Zvit Kraievoho Tovarystva hospodarskoho «Sil'skyi Hospodar» u Lvovi za rik 1911. (1912) [Report of the Regional economic Society «Sil'skyi Hospodar» in Lviv for the year 1911] Lviv : Nakladom Kraievoho Tovarystva hospodarskoho «Sil'skyi Hospodar» u Lvovi. Z drukarni I. Aichelbergera. – Lviv : Printed by the Regional economic Society «Sil'skyi Hospodar» in Lviv. From the printing house of I. Eichelberger. 203+126. [in Ukrainian].
21. Visty hospodarski. (1912) [To lead the economy]. *Hospodarska chasopys. Organ Kraievoho Tovarystva Hospodarskoho «Sil'skyi Hospodar»* / Red. H. Velychko. Lviv : Z drukarni «Dila». – *Economic magazine. Organ of the Regional Economic Society «Sil'skyi Hospodar»* / Ed. G. Velichko. Lviv : From the printing house «Dilo». 19. 304–305. [in Ukrainian].
22. Olesnytskyi Ye. (1910) Yaka maie buty nasha rilnycha orhanizatsiia? [What should be our agricultural organization?] : Promova posla Dra Evhena Olesnytskoho na Zahalnykh Zborakh filii Tovarystva hospodarskoho «Sil'skyi Hospodar» v Stanyslavovi. Lviv : «Sil'skyi Hospodar». Z drukarni I. Aichelbergera. – Speech of ambassador Dr. Yevhen Olesnytskyi at the General Meeting of the branches of the «Sil'skyi Hospodar» economic Society in Stanyslaviv. Lviv : «Sil'skyi Hospodar». From the printing house of I. Eichelberger. 5. 13. [in Ukrainian].
23. Olesnytskyi Ye. (1909) Zadachi nashoi kraievoi khliborobskoi organizatsi. [Tasks of our regional agricultural organization]. Referat vyholosheny na zborakh kraievoho rilnychoho tovarystva «Sil'skyi Hospodar» v Stryu dnia 23. veresnia 1909. Lviv : Nakladom «Sil'skoho Hospodaria». Z drukarni I. Aichelberger. – The abstract was delivered at the meeting of the regional agricultural society «Sil'skyi Hospodar» in Stryi on September 23, 1909. Lviv : Published by «Sil'skyi Hospodar». From the printing house of I. Eichelberger. 1. 17. [in Ukrainian].
24. Olesnytskyi Ye. (1911) V oboroni khlopa-khliboroba: [In defense of the wheat farmer] : Promova posla D-ra Evhena Olesnytskoho vyholoshena v palati posliv avstriyskoho parlamentu na zasidaniu 13 zhovtnia 1911 r. pry debati nad vneseniem v spravi dorozhnechi. Lviv : «Sil'skyi Hospodar». – The speech of ambassador Dr. Yevhen Olesnytskyi was delivered in the Chamber of Ambassadors of the Austrian Parliament at a meeting on October 13, 1911, during the debate on the introduction of the road tax. Lviv : «Sil'skyi Hospodar». 17. 16. [in Ukrainian].
25. Visty z «Sil'skoho Hospodaria» (1911). [Lead from the «Sil'skyi Hospodar»]. *Hospodarska chasopys. Organ Kraievoho Tovarystva Hospodarskoho «Sil'skyi Hospodar»* / Red. H. Velychko. Lviv : Z drukarni I. Aichelbergera. – *Economic magazine. Organ of the Regional Economic Society «Sil'skyi Hospodar»* / Ed. G. Velichko. Lviv : From the printing house of I. Eichelberger. 22. 335–338. [in Ukrainian].
26. Visty z «Sil'skoho Hospodaria» (1912). [Lead from the «Sil'skyi Hospodar»]. *Hospodarska chasopys. Organ Kraievoho Tovarystva Hospodarskoho «Sil'skyi Hospodar»* / Red. H. Velychko. Lviv : Z drukarni «Dila». – *Economic magazine. Organ of the Regional Economic Society «Sil'skyi Hospodar»* / Ed. G. Velichko. Lviv : From the printing house «Dilo». 18. 287–289. [in Ukrainian].
27. Lyst Ministerstvu zaliznyts u Vidni pro znyzhennia taryfu na perevezennia nasinnia i shtuchnykh pohnoiv. (1913) [Letter to the Ministry of Railways in Vienna about the reduction of the tariff for the transportation of seeds and artificial manure]. TsDIA Ukrainy u m. Lvovi. – *Central State Historical Archive of Ukraine in Lviv*. F. 302. Op. 1. Ref. 398 a. 7 sheet. [in Ukrainian].
28. Khotkevych Y. (1918) Kooperatsiia v Halychyni. [Cooperation in Galicia]. Kharkov : Yzdatelstvo «Soyuz» Kharkovskoho Kredytneho Soiuzu Kooperatyvov. – Kharkiv : Publishing House «Soyuz» of the Kharkiv Credit Union of Cooperatives. 212. [in Ukrainian].
29. Zaliznetskyi R. (1914) Katastrofy eliementarni i aktsiia ratunkova. [Elementary disasters and rescue operations]. Lviv : Nakladom Tovarystva hospodarskoho «Sil'skyi Hospodar». – Lviv : Published by the «Sil'skyi Hospodar» economic Society. 14. [in Ukrainian].
30. Osobova sprava heneralnoho sekretaria tovarystva Struka Vasylia. (1911). [Personal file of Vasyl Struk, general secretary of the society]. TsDIA Ukrainy u m. Lvovi. – *Central State Historical Archive of Ukraine in Lviv*. F. 302. Op. 1. Ref. 759. 26 sheets. [in Ukrainian].
31. Obiavy (nekrolohy) pro smert i pokhorony ukrainskykh natsionalistiv. [Announcements (obituaries) about the death and funerals of Ukrainian nationalists] TsDAVO Ukrainy (Tsentr. derzh. arkhiv vyshch. orhaniv vlyady ta upr. Ukrainy). – *The Central State Archive of Higher Authorities and Administration of Ukraine*. F. 4465. Op. 1. Ref. 349. 256 sheets. [in Ukrainian].
32. U 20-littia smerty E. Olesnytskoho (1937) [On the 20th anniversary of the death of Y. Olesnytskyi]. Kooperatyvna Respublyka. Suspilno-ekonomichni misiachnyk / Red. K. Koberskyi. Lviv : Nakladom Reviziinoho Soiuzu Ukrainskykh Kooperatyv u Lvovi. Z drukarni Naukovoho T-va im. Shevchenka. – *Cooperative Republic. Socio-Economic Monthly* / Ed. K. Koberskyi. Lviv : Commissioned by the Audit Union of Ukrainian Cooperatives in Lviv. From the printing house of Scientific Society named after Shevchenko. 11. 314. [in Ukrainian].